

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

Nem tudják felfogni

Kezdetől fogva ez volt a legnagyobb baj: nem tudják felfogni a nemzeti kérdést Romániában. Az erdélyi német kisebbség parlamenti csoportjának egyik kitérő vezére, dr. Hans Otto Roth mondotta ezt resignáltan az Új Kelet munkatársának. Udvariassan bánnak velünk, talán tisztelnék is bennünket, talán egyenjogú emberekként értékelnek, de nem tudnak megérteni. Nem tudják, miért akarjuk elküldeni képviselőinket a parlamentbe és nem értik meg a küzdelmeinket. „Azt hiszik, — mondotta a szász képviselő — hogy a Kárpátokon túl két három német és öt-hat magyar van, a többi román.” Az állampolgárok milliói élnek ebben az országban anélkül, hogy azok, akik az ország sorsát intézik, ismernék e milliók vágyait, borsait, kívánságait. Alapjában véve ezen nem is csodálkozhatunk. A szűk határai közé zárt háborúelötti kis Románia valóban nem ismerhette a nemzeti kérdést, mert nem voltak nemzeti és politikai problémák sem kellett foglalkozniuk ezzel a problémával, mert nem volt az ő problémájuk. Csak annyit tudtak, hogy a Kárpátokon túl és a Dnyeszteren innen elnyomott románok élnek, akik egy idegen faj járma alatt szenvednek. Arra azonban nem voltak felkészülve, hogy valamikor az ő kezükbe lesz letéve másfajta milliók sorsa. A regátheli államférfiakat lelkesítőleg érte az új Románia politikai struktúrája és azt hitték, hogy a megnagyobbodott Romániát is ugyanazzal a politikai elvekkel lehet kormányozni, mint a régit.

Az utolsó három esztendő politikai nyugtalanságának legmélyebb okát mi ebben a megismerésben látjuk. A régi politikusok nem tudnak beleilleszkedni az új viszonyokba. Érdekesen jellemzi ezt a helyzetet Vajda Sándornak, a román nemzetipárt egyik vezetőjének pár nappal ezelőtt az Új Keletben tett nyilatkozata, amikor az újságíró kérdésére, hogy mi lesz a kisebbségekkel, Vajda ezt felelte: „Ma nemcsak Önök kisebbségek alkotnak ebben az országban kisebbséget, de mi, erdélyi románok is alárendelt kisebbség vagyunk.” A megismerés nemcsak mi ránk másfajta szorítást, de megértetlenül élnek ezek a politikusok az új területek románjainak vágyai előtt is. Sovány vigasztalás ez nekünk. Az új kormány összeállítása még kirívóbbá és élesebbé teszi a helyzetet. Mintha csak természetesen mélyenék el azokat a szakadékokat, amelyek a régi és az új területek között amugyis fennállnak. Goga miniszter úgy jellemezte a helyzetet, hogy ez a régi és az új világi harc. Mi ugyanezt mondjuk, csak más szavakkal: a régi és az új területek harc. A mai kormány a régi, a szűkhatáru és talán szűk látókörű Romániát képviseli.

Ebben a válságban nagy és mély tanulság rejlik nekünk erdélyieknek. Minden erdélyinek, nemzetiségre való különbség nélkül, de elsősorban az erdélyi románoknak. Három éve áll a kemény tusa az erdélyi és a regátheli politikusok között. Ha néha e harc igazi okai el is homályosulnak a politikai esetpatétek zürzavarában, mégis fel kell ismernie mindenkinek, hogy ez a Nyugat küzdelme a Kelettel, a haladó európai szellem viaskodása a Balkánnal. És az elmúlt három év tanulsága azt mutatja, hogy ebben a küzdelemben eddig az erdélyi románok maradtak alól. Némelyek azt mondják, azért, mert nincsen még elég mély gyökereik, mert nem ismerik ki elég jól magukat a román politikai küzdőtér labirintusa-

ban. Mi másba látjuk a vereség okát. Az erdélyi románság felismerte ugyan politikai hivatását új hazája jövőjében, de nemzeti elfogultságában nem ismerte fel az eszközöket, amelyek segítségével céljait elérheti. Nem ismerte fel kellő érzékkel, hol kereszen szövetségeseket, hol keresse a modern haladás igazi barátjait, akik vele fegyverbarátságban vívhatják meg a közös küzdelmet a haladásért. Ezek a szövetségesek az erdélyi nemzeti kisebbségek. Nem tudunk elképzelni olyan belpolitikai problémát, amelyben az erdélyi románság és a nemzetiségek érdekei ellentétesek lennének.

Hogy ez a szoros együttműködés mindezeidig nem történt meg, az erdélyi román politikusok nagy hibája, amelyek épen ők érzik leg súlyosabban következményeit. A legutóbbi politikai válság éles reflektórral világította meg a helyzetet s ebben a világosságban végre meg kell látniok itt Erdélyben egymást azoknak, akik ma megismeretlenek egymással. Meg kell látniok, hogy az összes erdélyieknek egy nagy, közös céljuk van: Erdély. És ha a legközelebbi politikai harcokban az erdélyi románság mellett ott lesznek a barrikádokon a többi erdélyi népek is, akkor Erdély ügye nem bukhat el.

Az új kormány első intézkedései

Az első minisztertanács — Revidálják a pénzügyi reformokat — Maniut tartják Take Jonescu utódának

— Az Új Kelet tudósítójától —

Az új kormány munkához látott. Mindezekelőtt azokat a törvényeket és rendeleteket kívánja módosítani, illetve felfüggeszteni, amelyek az ország közveleménye előtt a legnépszerűtlenebbek és amelyek a lakosság széles rétegeiben elégedetlenséget váltottak ki. Take Jonescu ugyanis világosan látja, hogy minden fáradozása ellenére sem lesz képes ebben a parlamentben többséget szereznie és a parlament ülészekének megnyitása után sem fog tudni alkotmányos munkát végezni. Nem marad más hátra, mint időközben kieszközölni a király hozzájárulását a parlament feloszlatásához és még a tél folyamán elrendelni az új választásokat. A népszerűtlenebb rendeletek és törvények módosítása fogja Take Jonescu számára a talajt előkészíteni és a miniszterelnök személyes hívei biznak benne, hogy az új választásokon sikerül többséghez jutniok. Carp Péter mondását idézik: „Adjatok kezembe a hatalmat és többséget teremtek.”

— Mi lesz harminc nap múlva

A néppárt körében azonban biztosra veszik, hogy az urakodó semilyen körülmények között sem járul hozzá a Ház feloszlatásához és amennyiben Take Jonescu más megoldást nem tud ajánlani, úgy a király megint a parlamenti pártok vezetőihez fordul. Az egyes pártok között már most folynak a tárgyalások arra az esetre, ha más politikus lesz kénytelen Take Jonescu örökségét átvenni. A konzervatív haladók és a nemzeti párt körében azonban tudni vélik, hogy a király néppárti politikusát nem kívánja újabb ország elére állítani és így a Coanda-kombinációt nem tartják alkalmasnak az előbb-utóbb bekövetkező újabb kormánykrisis megoldására. A néppárti, a nemzeti párt és Marghiloman konzervatív-progresszív pártjában megvan a hajlandóság az együttműködésre és úgy tudják, hogy a meg egyezés hamarosan létre is jön. A három párt képviselőiből összeállított kormány élére Maniu Gyulát tartják lealkalmasabbnak, akinek személye népszerű a pártok előtt rokonszenves, de az udvarnál is garancia, hogy egészséges pártszövetséget tud létrehozni.

— Az első minisztertanács

Tegnap délután tartotta az új kormány az első minisztertanácsot, Take Jonescu elnöklete alatt. Mindenekelőtt azokat az intézkedéseket tanulmányozták, melyeket legsürgősebben kell foganatosítani. Targyalták a pénzügyi javaslatokat és az a vélemény alakult ki, hogy az adótörvények mai formájukban nem alkalmazhatók. Végleges határozatot azonban ebben a kérdésben a minisztertanács nem hozott. Take Jonescu mint pénzügyminiszter magára

váltotta, hogy a legközelebbi minisztertanácscon konkrét javaslatokat terjeszt elő. A lakbérleti törvényt ugyancsak kiadták jelentésével céljából az igazságügyminiszternek. A lakbérleti törvény fontosságára való tekintettel az igazságügyminiszter még a holnapi nap folyamán befejezi az új rendelethez vonatkozó munkálatait.

— Az első intézkedések

A kormány mindazokat a főhivatalnokokat, akiknek politikai pártállása megengedi, továbbra is helyükön kívánja meghagyni. A miniszterelnök felkérésére Nicolescu tábornok, Bukarest város prefektusa megmarad hivatalában, ugyancsak megmarad helyén Romulus Voinescu, az államrendőrség főnöke is. Ezzel kapcsolatban híre jár, hogy az erdélyi részortfőnökök is megmaradnak helyükön, legalábbis a kritikus harminc napra. A kormány előterjesztésére a király Georgecu volt követségi tanácsost külügyi államtitkárrá nevezte ki. A kormány különben ma veszi át hivatalát, amely alkalommal a minisztériumok tisztviselői előtt úgy a lemondott kormány tagjai, mint az új miniszterek érdekes kijelentéseket tesznek.

— Averescu kiáltványát, Take Jonescu kommunikét ad ki

A volt kormány tagjai tisztában vannak azzal, hogy a többségi párt a végletekig kitart Averescu mellett és így Take Jonescu új választásokat lesz kénytelen kiírni. Az Averescu-párt tegnap este értekezletet tartott, amelyen elhatározták, hogy Argeloiannu és Averescu aláírásával manifesztumot boesátanak ki. Tudomására fogják hozni a népnek, hogy új választások küszöbén áll és kérti fogják, hogy a többségi pártot a jövőben is támogassa. Ezzel szemben Take Jonescu sem marad tétlen és holnap nagyobb kommunikében tudtára adja az országnak azokat a változtatásokat, melyeket az adótörvényeken kíván eszközölni. A kommunikében be fogja jelenteni a tökéadó felfüggesztését, az adóvállomási ívek kitöltésére vonatkozó határidő elhalasztását és az összes pénzügyi reformok revízióját.

A Take Jonescu-kormány tagjai holnap együttes kihallgatáson jelennek meg a királyi családnál. A kihallgatás alkalmával a király és királynőn kívül a trónörökös is jelen lesz.

Végleges döntés az angol-ir megegyezésről

London, december 19. (R. T. I.) A dublini parlament mai ülésén végleg elfogadták az angol-ir egyezményt.

Palesztinai hírek

A cionista szervezet palesztinai végrehajtó-bizottsága építési célokra több rendbeli összeget engedélyezett. Bankhitel formájában folyósított 18.000 font sterlinget száz háznak Haifában való felépítésére, 3000 font sterlinget negyven ház építésére Tiberiában és 34.000 font sterlinget abból a célból, hogy ezen az összegben kétszázötven házat építsenek Jaffában. E hiteleket a nemrég létesített cionista jelzálog bank folyósította az alatti feltétel alatt, hogy az építőmunka haladéktalanul megkezdődjék.

A mezőgazdasági munkásoknak Haifában legutóbb megtartott közgyűlése elhatározta, hogy Jezreel völgyében, Nuris határában megszerzett területeket a letelepülési akciót kiszélesíti. Ezidőszerint Nurisban 120 munkás él, akik valamennyien a Gdud Haavoda (Munkás-hadsereg) szervezatiójának kötelező tagjai. Elhatározták, hogy a Gdud Haavoda szélesítse ki a kolonizációt, hogy olyanformán tagjainak létszámát 250-re emelje. Továbbá le fogják telepíteni hatvan mezőgazdasági munkáscsaládot is, végül a Hasomer Hazair két csoportját, összesen 120 férfit és a Chevziben dolgozó német-szlovák csoport negyven tagját. Ez a határozat, amelynek megvalósítása természetesen a Keren Hájjezód finansziális lehetőségeitől függ, nagy örömet keltett Palesztina munkáskörében.

Ben Avi, a „Doar Hajom“ szerkesztője Párisban való tartózkodása alkalmával beszélgetést folytatott Edmund Rotschild báróval a palesztinai zsidó kolóniák jelenlegi helyzetéről. A beszélgetés folyamán a báró keserűen panaszkodott a kolóniák miatt, amelyeket ő alapított s amelyek negyven-ötven évvel ezelőtt még mindig támogatásra szorultak. A telepesek hibája, hogy negyven esztendei munkálkodás után még mindig nem érték el az egyiptomi, az arabiai, vagy európai parasztnak önállóságát. Még most is minden kínáló alkalommal kérésekkel árasztják el a bárót, akitől anyagi támogatást kérnek. Azt is hibáztatja a báró, hogy a telepesek túlzott mértékben alkalmaznak idegen munkásokat és a gazdálkodást nem korlátozzák a családtagok munkaképességéhez, ahogy azt a Palesztinába visszatért szegény német telepesek, vagy ahogy azt Északfranciaországban a teljesen tönkre ment parasztnak teszik. A báró kijelentette, hogy ezután is létesít kolóniákat Palesztinában, de csak teljesen újakat, az európai Kelet poklából menekült zsidók számára.

Egy beszéddel kapcsolatosan, amelyet D. Jellyn a karlsruhi világkongresszuson tartott és amely elferdítve jelent meg az arab sajtóban, a palesztinai arab lapok koncentrált támadást intéztek Jellyn ellen és azzal vádolták meg, hogy ő biztatta fel a zsidókat legyőres támadásra az arabok ellen, sőt még azzal is vádolják, hogy Jellyn bűnrészese a novemberi eseményeknek. Karlsruhe-ból való visszatérése után Jellyn levelet intézett az Al Seba arab

A trenderli

Írta: Ujvári Péter

A termelés problémáiról vitatkoztak a kávéházban. Platz Samu arca felragyogott. A termelésről ő is beszélhet.

— A termeléshez érteni kell. A feleségem, isten tartsa meg, olyan közgazdász, hogy a től tanulni lehet. Ahol meg lehet spórolni egy fél-banit, ott is egy egész banit spórol meg. Micsoda beosztása van az én feleségemnek. Várjanak csak, elmondom maguknak, milyen olcsón szerezte be a trenderlit, ami chanukára kell. Azt mondja:

— Samu, chanukára trenderli kell.

— No, hallod — mondom én — egy trenderlit még kibírunk. Megyek és veszek egy trenderlit. Két leinél többre ugye kóstál.

A feleségem visszarántott:

— Egy lépést se, Samu. Megtűntem, hogy pénzt adjál érte. A trenderlit házilag kell előállítani. Van egy ólomkanalam, azt beolvastod. Ez legalább nem kerül semmibe.

Hát az egy kész szerencse, ha az embert ilyen spórolós asszonnal áldja meg az isten. Két leit már megspóroltam. Fogtam az ólomkanalat és megyek a kályhához, hogy beolvasszam.

— Hógyné! — mérgelődik a feleségem — majd itt csinálod. Ha aztán azt mondom a cselédnek, hogy pazarolja a tüzelőanyagot, azt mondja majd: a sok fát az ur egeite el az

ujtság szerkesztőségéhez, ugyisintén a kormányzóság polgári titkárságához, amelyben az arab lapoknak róla való jelentéseit megcáfolja. Sajnálkozással látja, hogy Palesztinában már annyira elmérgesedtek a nemzetiségi ellentétek, hogy az ő személyének meggyanúsítását sem tartózkodnak, holott köztudomású, hogy évtizedek óta az ő tevékenysége a békés és barátságos együttműködés megszilárdítására irányul.

Londonból jelentik, hogy a gyarmatügyi minisztérium által kezdeményezett tárgyalásokat a cionisták és az arab delegációk között legközelebb folytatni fogják, jellehet, hogy az első konferencia érdemleges eredményre nem vezetett. A gyarmatügyi minisztérium lehetővé akarja tenni a két pártnak egymáshoz való közeledését és egész befolyását latba veti, hogy az ellentéteket kiegyenlítse. A gyarmatügyi minisztérium az arab delegációval informatív jellegű megbeszélést folytatott, amelynek során a kiegyezés feltételeit megállapították. Hivatalos helyeken úgy tudják, hogy a cionisták már legközelebb meglátogatják a második értekezletet az arab képvisellel. A gyarmatügyi hivatalban a helyzetet kedvezően ítélik meg és sok optimizmussal néznek a küszöbönálló kiegyezési tárgyalások elé. A hivatalos felfogás arra támaszkodik, hogy az arab delegáció már egészen más szemmel itéli meg a helyzetet és arra a meggyőződésre jutott, hogy a palesztinai arabok és zsidók surlódása csak arra jó, hogy mindkét párt helyzetét az országban meggyöngítse.

Az arab sajtó jelentése szerint az elmúlt pénteken Tulkerenben egyiptomi, angol és arab katonák jelentek meg és páncélautókkal és gépfegyverekkel körülférték az egész helysége. A reggeli órákban a község több előkelőjét letartóztatták. A kormány hirdetményeket ragasztott ki, amelyekben értesül a lakosságot, hogy haterzo font sterling bírsággal rótták meg a város közönségét és az összeszűkített lakosság jószágállományát zár alá helyezi.

A jeruzsálemi tanítványok eddigi felügyelője: dr. Duschkin megvált állásától és visszaköltözött Amerikába. A kormány új tanfelügyelőül a köznevelődési osztályba való egyidejű berendeléssel Mr. Ginsberget, Achad Haam fiát nevezte ki.

A vaad Hadati (egyházi tanács) elhatározta, hogy Kusk főrabbi és Grudzensky vilnai rabbi Amerikába küldi azzal a megbízással, hogy az ott élő ortodox zsidóság között a palesztinai jesivák és talmud iskolák fenntartására pénzt gyűjtsenek, mert a támogatás híján ezek az ősi intézmények fellelten tönkremenek. Az amerikai Joint Distribution szintén megkérte a Vaad Hadatit, egy rabbi-delegációval Amerikába való küldésére, hogy az amerikai zsidóságban a zsidó intézmények iránt való érdeklődést, amely már-már elhomályosult, fölébressze.

ólmolvastásnál. Majd inkább begyűjtötök a vendégszobába, ott legalább ellenőrizhetem.

Hát így is történt. A cseléd vagy husz kiló fát vitt a vendégszobába. A feleségem rá csapott és a fa felét elkobozta. Mert spórolni kell. Mert igaz, hogy tíz kilót meg is spórolt. Anyi bizonyos, hogy tíz kiló fa árával már olcsóbb lett a trenderli.

Mikor az ólmot beolvastottam, törni kezdtem a fejem: már most formát honnan vegyek. Arra gondoltam, hogy megcsináltatom egy asztalossal, egy pár leiből kitalik. A feleségem majd leharapta a fejemet, hogy én milyen könnyelmű vagyok.

— Nezd — mondta — itt van a lányok himzámája. Borzasztó pénzt költenek a himzésre. Már régen rendet akarok csinálni itt is. Hát legjobb, ha a formát a himzórámából faragod. A himzóráma csak hatvan leibe kerül, de ha a lányok nem himezhettek, legalább kétszázat spórolhatok meg esztendőnként.

Az asszony zsenialitása meglepett, el-lágyított, eksztázisba hozott. Hát hiszen gondoljak csak meg, miről volt szó. Arról, hogy egy kétleies trenderlit szeresszünk a gyerekeknek. És már eddig spóroltam rajta tíz kiló fát és kétszáz leit, befektetés pedig nem volt több, mint tíz kiló fa és egy himzóráma, ami csak nyolcvan leit kóstál.

Boldogan és büszkén nekiesem a himzórámának, széttörtem és megfaragtam a formát, aztán kibűjtöttem a trenderlit.

A ciliciai zavargások következtében 280 ör-mény család Palesztinába menekült. A kormány azonban csak 106 menekültnek engedte meg a partraszállást, a többitől, akik a szükséges igazolványokat felmutatni nem tudták, a bevándorlási törvényre való hivatkozással a telepedést megtagadta.

Zenei nevelés Palesztinában

Írta: A. Z. Idelson

A nemzeti öntudat megerősödése a művészet és tudomány kincsei iránt is felkeltette az érdeklődést. Az ifjú generáció, amelyet végre megint héber nevelésben részesítenek, a zsidó zenében azt a belső támaszt nyerte, amelyet minden népzene nyújt a nagy feladatok megvalósítására hivatott népléleknek.

Vannak azonban emberek, akiknek számára a zene fényűzést jelent. Akik így gondolkoznak, azok rendszerint materiális szemléletűek és hajlanak az érdeklődésre, amelyet az újjászülető nemzet külső és belső fellendítésénél betölt. Palesztinai tapasztalataim arról győzték meg, hogy a művészeti nevelés a legelőnyösebben befolyásolja az egyes tanítványok iramát és erejét, amellyel a nemzeti életéhez tér vissza.

Aránylag korán, mintegy tizenöt évvel ezelőtt indult meg Palesztinában az ifjuság zenei nevelése. E sorok írója egyike volt az elsőnek, akik a zsidó iskolában rendszeres énekorákat adott. Amikor ezt a munkát megkezdtem, csak nagyon kevés héber dalt ismertünk. Első feladatunk tehát a szükséges zenetermek előteremtése volt. Nehéz munkára vállalkoztam. Hosszu években keresztül gyűjtöttem össze a tradicionális és népszerű dalokat és kinosan kényelmetlen munka volt ezeket a dalokat a népiskolák és óvodák használatára átírni. Emellett az a kérdés is felmerült, vajon van-e a zsidó népnek saját zenéje és vajon megfelel-e ez a mai kor énektudományának. Világos választ erre a kérdésre csak az összes gólszvidékek népszerű dalainak összehasonlítása adhatott volna. Ezt az összehasonlítást pedig csak abban az esetben tanulmányozhatnánk volna, ha rendelkezésünkre áll az összes dalok tökéletes gyűjteménye. De mert ez a gyűjtemény nem állt rendelkezésünkre, elhatároztam, hogy a dalok gyűjtését megkezdjem. Könnyűnek tartottam a munkát, de a tapasztalat súlyos nehézségekre vezetett. Ma a gyűjtési munkálatok befejezése után elmondhatom, hogy tizenöt évig fáradhatatlanul mindent összeszedtem és lényegileg csak az előmunkálatokat fejeztem be. Mégis boldognak kell éreznem magamat, hogy a szükséges anyag

— Samu — mondja a feleségem — ne várjunk chanukáig. A gyerekek sokat tanulnak, hadd szórakozzanak egy kicsit. Estére hadd trenderlizzenek. Menj Samu, hozzáld a diót.

Mentem diót vásárolni. Hét gyereke van, gondoltam, hét kiló okvetlenül kell nekik. Hát hét kilót vásároltam. Az asszony a fejét csóválta. Hogy mit gondolok. Milyen apa vagyok én, ha már kiskorukban szótartom őket a pazarlásához. Hét kiló diótul sok. Mert, tudod Samu, spórolni kell.

A diótól levett hat kilót és vissza akarta küldeni a boltosnak. De aztán meggondolta magát. Ha már megvan, megtartja. Ez ugyis kész haszon. A trenderli tehát ezzel is olcsóbb lett. Most már a hat kiló diót is megtakarítottuk rajta.

— Samu — mondja másnap az asszony — sz ezidei dió nem állékony. Főlek, hogy megrohad. Legjobb, ha felsütöm. Majd puszerlit csináljak belőle.

A hat kiló dióból puszerlit és egyéb süteményféléket készített. A sütemény mesésen sikerült.

— Samu — mondja az asszony — ha már meg van a sütemény, hát ne heverjen hiába. Valami okos és praktikus módon kellene azt felhasználni. Nezd, arra gondoltok, ez a temédek édesség majdnem ingyenben van nekünk, mert a gyerekek diójából lopkodtam el. Hát egy teastélyt csinálók.

Természetes, hogy a teastélyt megsza-

nem állott kés-mán tudtam n-zsidó zenénk. ezer népdal — rom közzétenni számára anyag számára pedig Hogyan nevelés.

Jaffában melyet dr. Ru-amelyet ma? Kó-sokat tett a kl-erdekében. E dr. Ruppín fel-Ebben az isko- kor be kellett a fővárosban patrónusai elő Hachinoch kö a konzervatóri-éneket, elméle a jeruzsálemi pedig zenekar

Bar a le-dijakat fizet, a-voltak a Vaad-Bizonyos azon-dásával a zar-kezdően fog-rászorulva any-nek az intezn-cseket kell f-tezmények érc-szódna ezen-betölteni és ez-ható, ha a gal-ert megtszu k-hogy csak egy-segelynyujtast-amely oly sok-megújodásán

— Az e-excászárér-miniszterelnök-vel memoran-osztrak korma-meij ingatlan-nyak képezik-és azt kivár-ismerje el eze-rannum közli-tartsa meg az-adjon megfel-Ezenkívül azt-lyezze hatályo-vonatkozó ren-

vaztam. Mert-teastélyhez. szaggal meg-száz rotituk, mikor-szony azt mor-

— Samu-A kimenő ruh-nekem a kime-flancol hibá-v-Uj ruhát sam-rolni kell. Inka-Nyolcszáz leib-nék, legalább-is megspórolu-

Mit mor-boldogságtól. szony az én-Még a köből-megtakarítani-a két leit, am-aztán tíz kiló-val, aztán h-leit az estélyi-tud spórolni. E-trederlivel fo-mibe se kerü-takarítottunk m-a meghívott v-kadnak az ir-száz leit, de c

nem állott készen, mert épen a gyűjtés folyamán tudtam meg, hogy van egészen speciális zsidó zenék. Munkám eredményét — négyezer népdal — szemléltető módon most akarom közzétenni, hogy zenészek és zeneszerzők számára anyagforrási, tanítók és tanítványok számára pedig tanulmányi alapot nyújtsanak. Hogyan áll ma Palesztinában a zenei, nevelés.

J. ffában tizenegy éve működik zeneiskola melyet dr. Ruppín első felesége alapított és amelyet ma Kopnko vezet. Ez az intézet igen sokat tett a klasszikus európai zene terjesztése érdekében. Egy másik zeneiskolát ugyancsak dr. Ruppín felesége alapított Jeruzsálemben. Ebben az iskolában sajnos a háború kitörésekor be kellett szüntetni a tanítást. 1918-ban a fővárosban új zeneiskola nyílt, melynek patronusai előbb Egyiptomból, később a Vaad Hachinoch köréből kerültek ki. Mindezekben a konzervatóriumokban zongorát, hegedűt, karnéket, elméletet és összhangzattant tanítanak, a jeruzsálemi iskola énekre is tanít. Haifában pedig zenekar iskola működik.

Bar a legtöbb tanítvány igen magas óradíjakat fizet, a zeneiskolák vezetői kénytelenek voltak a Vaad Hachinochtól támogatást kérni. Bizonyos azonban, hogy a bevándorlás fokozódásával a zeneiskolák gazdasági helyzete is kedvezően fog alakulni és később nem lesznek rászorulva anyagi támogatásra. Addig is ezeknek az intézményeknek fenntartására intézkedéseket kell fogantatni, amint az más intézmények érdekében történt. A Keren Hajjeszodnak ezen a téren is jelentős feladatot kell betölteni és ez a feladat könnyen meg is oldható, ha a galut zsidósága Erec Jisraél ügyét megtámasztja. Nem tudom elhinni, hogy csak egyetlen egy zsidó is akadna, aki a segélynyújtást megtagadja, oly cél érdekében, amely oly sokat van hivatva a zsidó nép lelki megújulásához hozzájárulni.

— Az osztrák legitimisták Károly excsászáráért. Bécsből jelentik: Hussarek volt miniszterelnök több legitimista közreműködésével memorandumot szerkesztett, amelyben az osztrák kormány tudomására hozták, hogy mely ingatlanok, képek, szövegek és értéktárgyak kepezik a Habsburg-ház magántulajdonát és azt kívánják az osztrák kormánytól, hogy ismerje el ezeket Habsburg-javaknak. A memorandum közli Károly óhaját, hogy Ausztria tartsa meg az ingatlanokat, de ennek fejében adjon megfelelő apánást a Habsburg-háznak. Ezenkívül azt is követelik, hogy Ausztria helyezze hatályon kívül a Habsburgok kiűlására vonatkozó rendeletet.

vaztam. Mert mikor juthatnék kicsőbban egy teasztélyhez. Az asszony sürgött-forgott, valószággal megesszósorozta magát. Már el is határoztunk, mikor adjuk az estélyt, mikor az asszony azt mondja:

— Samu, miben fogadjam a vendégeket? A kimenő ruhában nem fogadhatom. De minek nekem a kimenő? Egy jó háziasszony az nem hancsál hibbevaló vitelésekkkel. Tudod mit? Új ruhát semmiesetre se csináltatok, mert spórolni kell. Inkább átalskittatom a kimenőmet. Nyolcszáz leiből kiálítom. Ha újat csináltatnék, legalább kétezer leibe kerülne. Hát ennél is megspórolunk ezerkétszázat.

Mit mondjak maguknak: oda voltam a boldogságtól. A lelkem ujjengott. Micsoda asszony az én feleségem. De micsoda asszony! Még a köböl is pénzt facsar. Mit tudott az megtartítani annál az egy trendelínél. Előbb a két leit, amibe került volna, ha megveszem, aztán tíz kiló fat, aztán százhusz leit a rámmal, aztán hat kiló diót és végül ezerkétszázat leit az estélyi ruhával. Egy tréfa, hogy az hogy tud spórolni. Hát lássák, az én gyerekeim olyan trendelível fognak játszani, ami jóformán semmibe se kerül és amivel egy egész kapitálist tatarítottunk meg. Még estélyt is edtünk, amelyen a meghívott vendég asszonyok majd megpukádtak az irigységtől. Ez is megért egy pár száz leit, de ezt már nem is számítom.

Rathenau ismét Londonban van

Tárgyalni fog Brianddal és Loucheurrel — Franciaország elfogadta Hughes hajótér formuláját

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, dec. 19. Stinnes és Rathenau sikertelen londoni akciójával még nem zárultak le az angol-német hitelművelethez vonatkozó tárgyalások. A német kormány a jóvátételi bizottsághoz intézett jegyzéke érdekes megvilágításba helyezte Anglia pénzügyi faktorainak véleményét Németország jóvátételi kötelezettségével kapcsolatban Németország hiteképeségéről. Ebből a jegyzékből kiderül, hogy az angol hitelnyújtás egyetlen akadálya az a súlyos és nyomasztó teher, amelyet a versaillesi békeszerződés jóvátételi szakasza rótt Németországra. Addig, amíg Németországnak ilyen nagy anyagi teljesítményeket kell szolgáltatnia,

hitelt nem kaphat egyetlen külföldi országtól sem,

ami azt jelenti, hogy addig gazdasági reorganizációja se lehetséges. Kétfő történhet tehát Németország gazdasági megmentése érdekében. Az egyik, hogy Németország fizetéseinek rendezésére új tervezetet dolgozzanak ki, a másik, amiről Londonban fognak tárgyalni, hogy szállítsák Németországot tartozásait. Vagy még egy történhet, hogy Németországnak mégis ad Anglia vagy az Egyesült-Államok hosszabb lejáratu hitelt.

Stinnes ismét Londonba készül, ahol Brianddal és Loucheurrel meg fogja ismertetni

pénzügyi tervét. Rathenau a német jóvátételi miniszter már

ismét Londonban van,

ott mindenekelőtt tárgyalni fog az angol kormánnyal és az angol pénzügyi szakemberekkel, azonkívül keresni fogja az érintkezést a két francia államférfival is. Briand és Loucheur már elutaztak Londonba. Briand elutazása előtt az újságíróknak kijelentette, hogy nincs különösebb mondativalója, mert hiszen londoni programja ismeretes. Londonban a jóvátételi kérdésről fog tárgyalni az angol miniszterelnökkel. Tárgyalni fog Rathenauval is, a német politikai életnek ezzel a kiválóságával ezektől a tárgyalásoktól függ Németország jövő sorsa, mert Londonban fog eldőlni, hogy Németországnak miként juthat ki ebből az akut válságból.

A washingtoni leszerelési konferencia legutóbbi ülésén Sorroiti francia delegátus a flottaprogramhoz szólott hozzá és hosszabb beszédében bizonyította, hogy Franciaországnak biztonsága érdekében fenn kell tartania hajóhadát. U yakkor, amikor a konferencia francia megbízója ilyen értelmű nyilatkozatot tett, az Egyesült-Államok kormánya táviratot kapott Briandtól, amelyben közli, hogy a francia parlament elfogadta Hughes hajótérformuláját. A konferencián a kínai delegátus bejelentette, hogy Japán végrehajtotta Santung kiűrését.

Az osztrák kormány helyzete megrendült

Bécs tiltakozik a soproni népszavazás ellen — Schober expozéja

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, december 19. Az osztrák fővárost a soproni népszavazás tartja izgalomban. Vasárnap a város minden részén népgyűléseket tartottak, amelyeken hevesen tiltakoztak a soproni népszavazás ellen. A szónokok súlyosan megbélyegezték a tábornoki bizottságnak az eljárását és megállapították róla, hogy az jogellenes és igazságtalan. Súlyos támadások hangzottak el az osztrák kormány ellen is, amelyet gyöngének és erélytelennek tartanak. Az osztrák kormány gyöngeségének és engedékenységének tulajdonítják, hogy a népszavazás egyáltalában megtörténhetett. A népgyűléseken határozati javaslatot fogadtak el, amelyben kimondják, hogy Ausztria népe osztatlanul ragaszkodik a saintgermaini békeszerződés szigorú végrehajtásához.

Az osztrák kormány helyzete a soproni események következtében megrendült. Különösen Schober kancellár ellen elkeseredett a hangulat. Politikai körökben számolnak azzal, hogy Schober kancellár kénytelen lesz beadni lemondását és vele az egész kormány távozik. "A kormány helyzete ma épen olyan izgatag, mint az előző kormányé a karintiai események alkalmával volt. Csaknem egyértelmű az a felfogás, hogy Schober kormányának távoznia kell, mert alkalmatlan Ausztria ügyeinek vezetésére. De sok gondot ad az utód kérdése. A szociáldemokraták egymagukban nem alkalmasak kormányzásra, viszont koalícióra most alig lehet gondolni.

A lapok jelentése szerint a külügyi bizottság holnapi ülésén Schober kancellár expozétát tart, amelyen a külpolitikai helyzet ismeretével kapcsolatban beszélni fog a soproni népszavazásról is. Expozéjában hangsúlyozni fogja, hogy Ausztria ugyan barátságos viszonyban akar élni Magyarországgal, a soproni népszavazást azonban nem ismerheti el. A nagy követel tanácsa egyébként kedden tárgyalta az osztrák kormánynak a soproni népszavazás kitűzése ellen hozántéztelt tiltakozó jegyzékét.

Oroszország elismeri a versaillesi szerződést?

Tárgyalások Genfben — A békeszerződés 116. szakasza és annak következményei — Oroszország a cseh-lengyel szerződés ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, december 18. A „Kölnische Zeitung“ írja: Néhány héttel ezelőtt bejárta a sajtót az orosz kormányok az a nyilatkozata, melyben kijelenti, hogy hajlandó a háború előtti adósságokat elismerni. Ezen az alapon tárgyalások indultak meg Moszkva és Páris között az adósságok nagyságának megállapítására és azok törlesztésére. A tárgyalásokat Genfben folytatják és annyira előrehaladtak, hogy

Oroszország a versaillesi szerződés elismerésére is hajlandónak nyilatkozik.

Erről a tárgyról igen hosszas tárgyalások folytak és meglehetősen kötelező erővel bíró megállapodások jöttek létre. December 2-án egy orosz kurir érkezett Genfből Moszkvába, ott átadta az eddigi megállapodások okmányait és új információkkal tért vissza Genfbe. Nem kétséges, hogy Franciaország Anglia tudtával és beleegyezésével vezeti a tárgyalásokat a mondott irányba.

Német részről bizonyos kétkedéssel fogadják a „Kölnische Zeitung“ ezt a hírt, bár elismerik, hogy az orosz gazdasági élet új mederbe terelődése óta az orosz szovjet külpolitikai orientációját is új ösvényben kívánja vezetni. Megjegyzik, hogy

a békeszerződés 116. pontja nyitva hagyja Oroszország számára,

azt a lehetőséget, hogy a szerződést magára nézve kötelezőnek elismerő államok sorába belépjen. Német részről nem kis aggodalommal tekintenek Oroszország eme esetleges lépése elé, mert a békeszerződés ebben az esetben jogot ad Oroszországnak arra, hogy Németországgal szemben mindazokkal a jóvátételi követelésekkel lépjen fel, melyek a békeszerződésben meg vannak jelölve.

A cseh-lengyel szerződés kellemetlenül hatott Oroszországra. Bár a szerződés Csehszlovákiára vonatkozólag semmiféle kötelezettséget nem ró Lengyelországra keleti határainak érdekében, Oroszország mégis úgy érzi, hogy ennek a szerződésnek az éle ellene is fordul.

Az új Bulgária életkérdései

Dr. Dosskoff, Bulgária bécsi követének nyilatkozata

— Az Új Kelet bécsi munkatársától —

Bécs, dec. 18. A bécsi Wieden-negyedben, a negyedik kerületben gondozott angol kertek között, egymást érik a követségi paloták. A nagyhatalmak ragyogó oromszatu palotákat építettek ide, a kisállamok szerényen beérik egy-egy jobb berház emeletével.

Egy pillanattal a bejelentés után már nyilván a párnás ajtók és csakhamar bejárnak a követ, dr. Dosskoff szobájába.

Délszláv típus, barátságos öregúr: dr. Dosskoff. A kérdésekre megfontoltan, gondolkodva válaszol:

— Ferdinánd ex-car állítólagos bécsi tárgyalásáról kérdez? Nem tudok róla. Igaz, hogy ez a bolgár követséget nem is érdekli. Csak a bolgár viszonyokban járhatlanok fűzhetnek ehhez az utazáshoz különféle kombinációkat. A bolgár nép tanult a negyven év tapasztalataiból. A restaurációnak nálunk semmiféle komoly erő nem áll szolgálatába. A régi rezsim visszahozhatatlannal a múlté. Az új Bulgáriának fatáborokra, új kormányrendszerre és új politikai pártra van szüksége.

— A követ urnak valószínűleg tudomása van — tesszük fel a kérdést — a londoni „Times“ felhívását keltő bulgár külpolitikai cikkéről. E cikkben sok szó esett Jugoszlávia és Bulgária közeledéséről, melyet különösen a szalonikii kérdésben mutatkozó párhuzamos érdekek mozditanak elő.

— A bulgár parasztpártnak — felelte a követ — már évtizedes programja a szerbekhez való közeledés. Ez a párt kormányozza Bulgáriát. Csak természetes tehát, hogy a két állam között így békü lényen politika érvényesül. A bolgár kormány azonban ezt a közeledést nem az új délszláv állam egyes részének a szimpátiájára akarja építeni, mint a „Times“ írja, — hanem egész Jugoszláviára. Nem csak a horvátokkal, szlovénekkal és dalmátokkal akarunk együtt működni, miként azt az angol lap állítja, hanem egész Jugoszláviával, mint egységes állammal. A rácsai kérdésre vonatkozólag megjegyezhetem, hogy ebben a két szláv Balkán-hatalomnak érdeke tényleg egyezik. Egyben azonban hangsúlyozom, hogy Bulgária elhatározó szándékkal és megáthatalmatlanul a békepolitika útján halad.

— Ez a békepolitika, — folytatja a követ — teljesen bevált Bulgária minden szomszédjával szemben. A Dobrudzásban foganatosította reformokkal, melyek a bolgár egyház és az iskola ügyét érintik, megvagyunk elégedve. A „lékéből és munkából“, Bulgária két főcélkitűzéséből következik, hogy a gazdasági és közlekedéspolitikai szempontból is keressük a szomszédainkkal való együttműködést. Annál is inkább, mert a portorosi konferencia következtében két szomszédunk, Jugoszlávia és Románia között, ez az együttműködés már fennáll.

— A Times ben említés történt arról, hogy Stambulinsky miniszterelnök kívánatosnak tartaná egy balkánblokk kialakítását, mely Romániából, Jugoszláviából és Bulgáriából állana. — Nem gondolja követ ur, hogy ez az alakulás Oroszország elleni fegyveres intervenció céljait szolgálhatja?

— Nem, Stambulinsky koncepciójának csakis békés jellege van.

— Mi van Bulgária pénzügyi helyzete? — Bulgária reméli, hogy a súlyos jövátételei kötelezettségeit az autanahatalmak enyhíteni fogják. A Bulgáriával szemben támasztott követelések relatíve nem kevésbé súlyosak, mint Németország jövátételei terhe. Súlyuk alatt összezeroskadna az egész bolgár közgazdasági élet. Alapos a remény azonban arra, hogy nem fognak teljes saigoruságukban érvényesülni Bulgáriával szemben.

— Romániában, Jugoszláviában és Németországban is külföldi kölcsönök felvétele áll az érdeklődés homlokterében. Szándékozik-e Bulgária ugyancsak kölcsönrel könnyíteni az átmeneti állapot terhére?

— Belső, főleg közlekedési természetű beruházások céljaira tényleg szükség van százmillió frankos kölcsönre. A bolgár kormány azonban elvben ellene van a kölcsönök felvételének. Ezek súlyos feltételeikkel csak megnehezítik a helyzetet. Mi főleg az adók felkokozása által akarjuk rendezni az állam költségtetését. A régi rezsim adósságait, a hadikölcsönöket pedig nem fizetik meg.

Tóra előtt adományozatok a Tarbutra.

HIREK

AZ UJ KELET HIRADÓI:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

A váradi Makkabbea

A Makkabbea estélyére próbálnak írta és felolvasa: Gisskalay János

Üzentek vélem elni hős legények,
Mondották így: add hírvil Váradon,
Hogy ökleink még mindig jó kemények
És tudnak ütni is, ha kell nagyon.
S ha sorsunk még ezen próbára vár tán:
A lelkiink bátor és szavunk vidor:
Vidd hírvil, hogy keményen áll a vártán
És örökös a cluji Haggibbor.

S add hírvil ezt: ormán ostromlott várnak
A várta áll, — de számunk még kevés.
És költenek harcú jó bajtársak
A kiknek mindje ifju és merész.
A kik kemények, mint a tiszta márvány
És izsók, mint az izsók Napkelet,
A kikkel együtt álljunk majd a vártán,
Bukjunk, ha kell és győzzünk, ha lehet.

Szivesen jöttem. És történék bármi,
A hívó szót most ime átadom.
A kartok-e ti is vártára állni
Makkabbeus-legények Váradon?
A kartok-e mint együvé kötöttek
Néptink oltárán lenni szent izsóp,
A kartok lenni megpörlő pörökben
Erős, kemény s mindenre kész zsidók?

A kartok lenni méltók, minden vészen,
Azokhoz, kik nevetek ősei?
A kartok lenni minden teltre készen
A két-fehér zászlónak hősei?
A kartok-e majd úgy akarni tudni,
Kévé meresztve izmot s arcokat,
S egyetlen jelre állni, várni, futni
És megharcolni minden harcokat?

Tudom: a kartok. És mi várva lestük.
Egy Makkabbea gyáva nem lehet.
Mert Makkabbi nevére teszték esküt
S Makkabbi vére hiktet benneket.
És én viszem a választ holnap már tán
A cluji hősök váriák már nagyon:
Hogy itt is él s keményen áll a vártán
A Makkabbea messi Váradon.

— A Bűnoth Haallijjah ma, szerdán délután 5 órakor ülést tart. Tárgy: Kézimunka kiállítás elszámolása és más fontos kérdések megbeszélése.

— Menesztették Nagyvárad polgármesterét. Nagyvárad tudósítónak jelenti: A bukaresti belügyminisztérium rendelete alapján a kolozsvári belügyi államtitkárság Bucico Coriolan nagyvárad polgármestert nyugdíjba helyezte. Tudósítónak a belügyi államtitkárságnál érdeklődött a nyugdíjaztatás okáról, ahol Oana tanácsostól, az ügy előadójától, a következő felvilágosítást kaptuk: Minthogy hat héttel ezelőtt rendeletet kaptunk Bukarestből, mely nyugdíjazza Bucicot, de indoklást nem kaptunk. Így tehát annak okáról nem tudunk mit mondani. Arra a kérdésünkre, hogy Bucico után nem kerül-e sor még több polgármester nyugdíjazására, ezt válaszolta: Ez teljesen az új belügyminisztertől függ. Valószínű, hogy a közigazgatás terén nagy tapasztalatai vannak, a közigazgatáson alapos változtatásokat fog eszközölni.

— Táviratilag is lehet pénzt utalványozni. Ma érkezett meg a kolozsvári postaigazgatósághoz a bukaresti postavezérgazgatóság rendelete, mely szerint január elsejétől a posta távirati penztalványozást is közvetit. Az ilyen küldeményekért a rendes utalványozási díjon kívül öt lelei távirati díjat kell fizetni.

— Minden magyarországi sajtóterméket kitiltottak Romániából. Néhány héttel ezelőtt a román és magyar kormány megbizottai között egyezmény jött létre Nagyváradon, mely szerint a magyarországi napilapok és más sajtótermékeknek Romániába való behozatalának korlátozásait megszüntetik. Ennek ellenére most rendelet érkezett Bukarestből, mely minden Magyarországon megjelenő sajtóterméket kitiit Románia területéről.

— Kétmilliárd a bécsi zavargások által okozott kár. Bécsből jelentik: A december elsejei tüntetések alkalmával okozott kár, hivatalos megállapítás szerint, több mint kétmilliárd korona.

— Meghesszabbították a postakönyvek bejelentési határidejét. A volt magyar királyi postatakarépzéstarti betétkönyvecskéinek beszolgáltatási határidejét bizonytalan időre meghosszabbították. A bukaresti postavezérgazgatóságnak ez a rendelet azonban csak a vármegyvi székhelyeken lévő postahivatalokra vonatkozik.

— A szabadiskola előadása. a kolozsvári munkások szabadiskolájában szerdán este a Redut nagytermében Kortész Jenő dr. „Nemzet és nemzetköziség“ címen tart egész estét betöltő rendkívül érdekesnek ígérkező előadást.

— A bukovinai cionista konferencia. Csernovicből jelentik: A VIII. cionista konferenciát szombaton, december 17-én este nyitották meg. A megnyitó beszédet dr. Mayer Eber tartotta héber nyelven. A kormány képviselőjében Stronner főtanácsos jelent meg, a várost Sambru polgármester képviselte. Jelen volt az angol konzul is, aki hosszú beszédben köszöntötte a konferenciát. Az óromániai szervezet Kanner mérnököt, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Szabó Imrét küldte a konferenciára. Kurt Blumenfeld hatalmas beszédet tartott, amely nagy hatást tett a delegátusokra és a kormány és hatóságok képviselőire.

— Héber nyelv kurzusok. A Ceire Cion szervezet a „Tarbut“ országos zsidó iskola-egyesület védnöksége alatt héber nyelv kurzusokat rendez, kezdők és haladók részére. A kurzusok háromszor hetenkint lesznek megtartva, a résztvevők által megállapítandó órákban. Jelentkezni lehet f. év december hó 25-ig a „Safuth“ könyvkereskedésben (Szép-utca, „Golya“-áruház mellett) és a „Ceire Cion“ párt helyiségében (Biazini-szálloda) este egyegyed nyolctól nyolc óráig. Csak azok jelentkezzenek, akik a héber nyelvet komolyan szándékoznak elsajátítani és az előadásokat pontosan akarják látogatni.

— Kézrekerült a Consum házitolvaja. A kolozsvári köztisztviselők fogyasztási szövetezete feljelentést tett a rendőrségen, hogy hosszabb idő óta dézsmálják a raktárát. Alexandru Rózsa detektívnek több napi nyomozás után sikerült a tettást Vasile Nicoara, a szövetezete volt alkalmazottja személyében elfogni. A tolvaj ezer leit meghaladó értékű fűszert és vegyesárukat lopott össze s Csorba József volt főpincérnek adta el. A tolvajt letartóztatták, Csorba ellen pedig orgazdaság miatt indítottak eljárás.

— Meglopott cseh vasuti mérnök. A cseh kormány megbizásából Kreesmák Radolf prágai mérnök a napokban Kolozsvárra érkezett, hogy a CFR-rel mozdonyvásárlás ügyében tárgyaljon. A mérnök a Biazini-szállóban kapott szobát, ahol az első éjszaka után az a kellemetlen meglepetés érte, hogy szeszkezezer leit tartalmazó pénztárcáját ellopták. Feljelentésére két detektív csakhamar ki nyomozta, hogy a lopást a szálloda két női alkalmazottja követte el. A pénz hiánytalanul került meg.

— Mesedélutánt és gyermekbált rendez a Haggibbor. Sikerrel biztató, érdekes kulturvállalatba fogott a Haggibbor sportklub, mikor elhatározta, hogy vasárnap gyermekbállal összekötött mesedélutánt rendez. A változatos és szórakoztató mesedélutánt követő bálna csakis 14 éven alóli gyermekek énekelhetnek.

A román vas- és fémipar helyzete. A bukaresti iparügyi minisztérium legutóbb érdekes kimutatást közölt a romániai fémipar helyéről. Ez az iparág, mely szoros összefüggésben áll a petróleumtermeléssel, a háborús pusztítások miatt igen sokat szenvedett és csak most kezd régi termelése felé közeledni. Összesen 288 fémipari telep van jelenleg az ország területén, melyek következésképpen oszlansz meg: 13 vasalkatrész- és kovácsműhely, 158 javító- és gépalkatrész műhely, 14 vasöntőde, 8 fémöntőde (harang stb.), 26 lakatos és vasbuzoműhely, 15 szeg és csavargyár, 2 szerszámgyár, 9 patkógyár, 2 réz- és vasgyár és 5 hajóépítőműhely. A 288 gyárból 165 van a régi királyságban, 69 Erdélyben, 24 Besarabiában, 16 Bukovinában és a Bánátságban.

A bécsi drágaság számokban. A bécsi drágaság, amelyről az egész világ közvéleménye beszél hónapok óta és amely a december elseji éhségriadó óta kezdte elő, 1914. december 19. óta a következő utat tette meg: 1914. 921. jan. 921. nov. 921. dec. 1 kg. liszt: K. 0.36 75.— 180.— 334.—
 " boronyva: 0.10 7.50 60.— 75.—
 " rizs: 0.60 67.— 250.— 460.—
 " marhahús: 2.— 260.— 600.— 1100.—
 " zsír: 1.60 280.— 1100.— 2000.—
 1 db. tojás: 0.10 16.— 46.— 140.—

A monopolizációnál magasabbra emelik a só átvételi árát. Az erdélyi sóbányákat az utóbbi időben nagyira fokozódott, hogy nemcsak a helyi szükséglet látja el bőségesen, hanem ezen felül igen jelentékeny felesleg is marad. A túlermelés folytán nagyobb sómennyiség halmozott fel, melyet nem lehetett eladni. Ennek folytán egyes bányák beszüntették a munkát. A kivételre szánt sóért — mint Bukarestből jelentik — a monopolizációnál magasabb átvételi ár megfizetését kell megállapítani és így a termelési ágban lényeges javulás várható.

„SZÍNHÁZ”

ROMAN OPERA

Péntek: Cavaleria rusticana. (Paraszthecsetlet.) Utána: Ballet-Ligeti.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Szerda: Színház. (Újdonság előadás.) Rendes helyárakkal. Napibérlet 67. szám C.)
 Stambul rózsája. (Operatrepez. Kolbay Hédi főlépésével. Rendes helyárakkal. Bérlet 68. szám D.)
 Boszorkányvár. (Rendes helyárakkal. Bérlet 69. szám A.)
 Nincs előadás.
 Szombat: Vasárnap d. u. 3 órákor: Hattyu. (Olcsó helyárakkal. Vasárnap este fél 8 órákor: Offenbach. (V. Hegyi Lili vendégjátékával. Rendes helyárakkal. Általános bérletiszámban.)
 Hétfő d. u. 3 órákor: Tatárjárás. (Olcsó helyárakkal.)
 Hétfő este fél 8 órákor: Betyár kendője. (V. Hegyi Lili főlépésével. Rendes helyárakkal. Bérlet 70. szám B.)
 Kedd d. u. 3 órákor: Az a huncut kéményseprő. (Gyermekelőadás. Olcsó helyárakkal.)
 Kedd este fél 8 órákor: Stambul rózsája. (Jubiláris előadás 50. évsz. Szmegi Ödön vendég-főlépésével. Bérlet 71. szám C.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megváltathatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Teljes apparátussal folynak az előkészületek a legközelebbi operatújdonságból, Stolz Szerencsésnéből. A próbákat Jász Miklós rendezzi és dr. Bródy Mihály karnagy vezeti. — Vasárnap délután Molnár Ferenc Hattyu-já fog színrekerülni olcsó helyárakkal, este fél 8-kor pedig az Offenbach-nak lesz a 13. adás előadása. — Hétfőn délután a Tatárjárás-t adják, este pedig a Betyár kendője van kitézve. — Keddén délután gyermekelőadást rendez a színház. A mulatságos, énekes-táncos Huncut kéményseprőt fogják játszani, este pedig jubileus előadás lesz. Ötvenedször fog színrekerülni a Stambul rózsája Kolbay Hédi és Szmegi Ödön főlépésével. — Pénteken este a klasszikus operatúra egyik legelőkeltebb remeke, a Boszorkányvár fog színrekerülni. — Molnár Ferenc páratlan nagy sikert aratott új darabjának, a Színház-nak szerdán este lesz az ötödik előadása. — Csütörtök este hosszabb

pihentetés után Fall Leó gyönyörű operettje, a Stambul rózsája kerül színre. Kolbay Hédi-ot ezuttal először fogja a közönség operett-szerepben látni. Új lesz Sereg Marcsa is Midilli pompás szerepében.

A mozgó műsora: Apolló-mozgó: Szerdán végződik a nagy sikert aratott Xa-xa filmkolosszus. Csütörtök, péntek rendkívül érdekes kalandregény, Dráma a vörös házból. Szombat, vasárnap, hétfőn amerikai vigjáték, a Szerecsenek. Keddén a rendes műsoron kívül nagy aktuális attrakció: A lovassági iskolák évszázados ünnepélye, a királyi család jelenlétében. — Egyetem-mozgó: Szerdán, nagy Nordisk filmesemény, Senki leánya. Csütörtökön izgalmas amerikai kalandörténet, a Tizenkét haramia estebédje. Pénteken szenzációs dráma, A szerelem halála. Nordisk attrakció. Szombat, vasárnap, hétfő, az amerikai Pathé-gyár erkölcsrajza: a Hadimilliomosok. Vasárnap, december 25-én, a rendes műsoron kívül, A lovassági iskolák évszázados ünnepélye.

SPORT

A Haggibbor taggyűlése. A Haggibbor sportegylet december 25-én vasárnap délután félhárom órákor taggyűlést tart a klub str. Avram Jancu 18. szám alatti helyiségében. A klub elnöke, a felkéri azokat a Haggibbor-tagokat, akiknek birtokában Haggibbor-pálya részvényjegyzési izek vannak, hogy a taggyűlésre az izeket hozzák magukkal.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
 Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. tá.
 Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Porceni József-ut.) 43.
 Hirdetési hivatal: Szentlélek-utca 1/a.
 Ftókkidó: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
 Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
 Sztalmár, Bathányi-utca 24. sz.

Nagymennyiségű lámpaarú, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Ditt-nár-féle lámpaarú érkezett.

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.
 Telefon 71 1383

Pontos és szolid kiszolgálás!

Rum- és likörgyárosok figyelmébe

Eredeti 2706-1

angol rumesszencia

valamint az összes egyéb fajtájú essenciák versenyteljes minőségben kaphatók Levélbeli megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltenek

„Continental” essenciagyár, Kolozsvár, Gyár

Ujrafencsorozás!

PÉCHY ÉS TÁRSA

MODERN ÜVEGCISISZOLÓ és TÜKRÁRUGYÁR

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó áron megrendelhetők. 1270

Füntükrök gyártása!

Gutfried és Herskovits

Oradea-Mare — Nagyvárad
 Piața Unirei 12. - Szent László tér

Erdély legnagyobb és legszolidabb importőrei. Állandó gyári lerakat keménnyel kötött-szövött árukban, úgymint horgolt nyakkendők, mindennemű harisnyák, sálak stb. — Nagy raktár mindennemű hermandi olasz D. M. C. cernák és pamutokban.

Megrendeléseket postán eszközölünk

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: Hkór, rum különlegességelt, Előrendelt pézsgőt és boralt. 1269 Szász nagyraktár

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiségben békebeli minőségű prima flor- és muslin-harisnya divat színekben. Gyermek-harisnya, prima flor, minden nagyságban. Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és átkötés-bluzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA
 CLUJ, FÖTÉR 13. SZÁM

Több aranyat, ezüstöt, valamint brilliáns köveket a legmagasabb áron vesz GRÜNFELD ékszerész, Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-n) 21

Csak viszontelárusítóknak!

Állandó nagy raktár kötött-szövött-tricot-és galanterie árukban

LEITNER és LONDON

ORADEA-MARE (Nagyvárad), Str. Nicolae Jorga (Zöldfa-u.)
 Nagyobb tételérkezett németországi keztyű és harisnya cikkekből 2879-1

Csak viszontelárusítóknak!

KARÁCSONYRA

mindenki lássa el magát >>>>>>

ménes-magyaradi cognac medicinalal

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lej. Több sorosoké 2 lej.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lej.

Egy új salon garnitúra intarsia betéttel sürgősen eladó. Megtekinthető d. u. 2-5 között Egyetem u. 3. A házfelügyelőnél.

Booskor, mosótaip, felsőbőr és szilgyárioblanok

Állandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is elküldjük. — Jelenlegi talp és booskor ára 65-70 lej, vagontételnél 5 százalékos engedmény.

SÁMSON BÖRGYÁR,
Gyrfagyár-utca 1. — Gyere-
aru raklárál szemben.
Telefon: gyár 8-86 - lakás 8-87.
1278

**Idősebb óras segéd-
det precíz kis mun-
kást keresek** január 1
vagy 15 ére. Előnyben ré-
szesül, ki vésmi is tud.
Weisz ékszerész, Szász-
régen, Fötér. 2952-1

Vizsgázott héber tani-
tónő héber és német órá-
kat adna. Cím a kiadó-
ban. 2961-1

Új félfedelű kocsit
olcsón eladó. Schwartz,
Regele Ferdinánd 112.
Megtekinthető Berek-u.
9-11.

Pianinót keresek
bérbe. Cím a kiadó-
hivatalban.

Házassulandó 27 éves
elsőrendű erdélyi cégnél
vezető állást betöltő fahi-
vatalnok házastársul keres
zsidó intelligens nőt. Férj-
hez menendő jócsaládbeli
hölgyek érdeklődő hozzá-
tartozóknak készséggel dis-
krét információt ad Kacz
Lajos tanító Székelyhid.
2943-1

Zongorák:

rövid keresztúros, — 1206
pianinók, perzsasző-
nyegek, antik butorok
és porcellánok jutányo-
san kerülnek eladásra

Sternberg régióka-
reskedőnél
ORADEA-MARE, SZY. LÁSZLO-TÉR 2

Órassegédet, precíz ön-
állóan dolgozó kismunkást
azonnali helyepéssel föl-
eszek. — Abraham Dezső
óras és ékszerész Turda,
Fötér. 2935-1

Egy salon garnitúra,
egy nagy tükör, egy női,
amerikai íróasztal székek
eladó. Megtekinthető Ma-
jális-utca 2. szám.

**Kalapatyárba tani-
lóknak** ajánljuk 19 éves
zsidó fiatalember. Ajánla-
tokat, Vidékre is elme-
gyek" jellegre a kiadó-
hivatalba kérek.

SÁNDOR AGOSTON utóda
uri divatruháza Cluj, Strada Memo-
randului, (volt Unió-utca 2. szám.)
Állandó újdonságok 2849-I
divatkülönlegességekben

Nagy karácsonyi vásár! <

- Női harisnya Lej 10:50
- Férfi gyapju harisnya „ 13:05
- Gyermek gyapju keztyű minden nagyságban . . . 10:—
- Gyermek patent harisnya „ 8:—

**Ezen árak csak 8 napig
érvényesek**

INRE LAJOS Wesselényi utca és
Szép utca sarok

BŐRKABÁTOK

mindennemű bőrruhák, bricses nadrág, női bőr-
kabátok, autó, fliger borsapokák, női sapkák méret
szerint is készülnek.

Szűcs árak, szőrmék állandóan raktáron. — Láb-
zsákok, — gyermek szőrmé takarók igen szép
kivitelben.

Kereskedők, vállalatok tömeges megrendelése ese-
tén árkedvezmény. 2934-1

BŐRRUHÁÜZEM ORADEA-MARE
CALEA VICTORIEI (KOLOZSVÁRI-U) 1.

Szörme bundákban — és különféle szőrmékben nagy választék

Megrendelés, átalakítás
és festést minden meny-
nyiségben — vállalatunk 1168

S. EISENSTÄDTER & Co.
szűcs. — szőrméruháza
Cal. Vict. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-49

„HELIOS“ Kötő- és Kötőszöveggyár R.-T. TARGUL-MURES

már üzemben van. Külföld-
ről hozott szakmunkásaival
gyárt mindenféle kötöttáru-
kat, elsőrendű minőségben
3802-1

Wien — Kagran

a csatolt részek minden jobb
festékkereskedésében kaphatók.
1263

1282

**Au Bon Gout
Bárdos Jenő**
Piata Unirei 4. Fötér

**Legujabb
legelesőbb
és legjobb**

Minden házban fontos!

Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a
párnatörlő-, valta-, lőszőr- és gyapju-
tisztítása, melyet gőzörré és vegyítiszításra
berendezett műhelyemben
gyorsan és pontosan vállalom 1262
Raktáros tarték kész párnákat és tollat
Méréseiket árak! — Szolid kiszolgálás!
Stern Salamon Kossuth L.-u. 10

KRISTÁLY

**Fest, tisztít. TELEFON
500. 11-21**

Eladó zsákok!

Blumenfeld és Simon rt.-nál, Str. Si-
biu Maniu (volt Szentegyház-u.) 22. sz. 1262

1 óra világítás 1 bani!

Minden háztartásban nélkülözhetetlen a szabadalmazott, tisztá-
sárgarézből készült, gyertyatartóval kombinált

Benzin-gyertya!

Használatban a legjobb, a legpraktikusabb, a legolcsóbb, egy
szori töltés — egynegyed dl. benzinnel — 12 óran át fűst és
szagmentesen ég, lángja szabályozható, éjjeli mécsként is be-
állítható és évforduló gyertyaként is használható, elpusztíthatat-
lan, tűz és robbanásmentes, egészségi szempontból minden
eddiggi gyertyát felülmul. Főraktár:

Bedő és Lévy cégnél, Cluj.
Piata Unirei 31.
2953-1 Helyben és vidékre képviselők kerestetnek

Brevillier és Urban, Vien-főlc prima, sortírozott

Ho-dó, lemez és kezanszegecsek. Vas-
facsavar; lapos, lencse és félgömbfejjel.
Rézfacsavar; lapos, lencse és félgömb-
fejjel. Kapupánt, kerék és gépesavarok.
Vasmeccetű és állítócsavarok. Vágott
Withworth-anyák. Sasszegek és alátét-
lemezek.

Nagy lerakat! Csakis engros!

I. NACHT

2954-1
fémnyagykereskedő erdélyi fióküzletében:
Arad: Str. Decembrie 1.
Cluj: Piata Cuza Veda 12.

Parfumerie

László & Comp.

CLUJ, Piata Unirei 12.

Telefonszám: 178.

*Manicure és parfume
caseták, francia, angol
parfüm és kozmetikai
különlegességek*

Engros és endetail

Az összes lakkok és lakkfestékek
elismert békebelli minőségben
**Reichold, Flügger &
Boecking lakkgyárából**

A Bír

A törté-
maga is a bír-
ból a tömeg-
szenvedélyt,
elháríthatlans-
mikor már s-
tovább h-lad-
hiszi, hogy a-
minden felet-
megáll, leveti
férhetetlen, r-
jének, ami é-
annak törté-
tem-e, miko-
segbeesett,
használtam f-
Bécsben
nelem. Bírak-
nek, az ébéd-
és szardiniat
ítélkeznek a
alapján. A b-
alkotások, de
polcon áll-
maszt meg.
emberek sz-
megtarthatják
telessége, h-
amelyek a re-
tisztelést let-
feltételebből
megvannak,
vállik, aki tév-
erőszakosaga-
ható.
A bécsi
ten, ingadoz-
éhségforradal-
történelmi es-
talan a törté-
emberi igaz-
asztán mégis
események, v-
A bécsi bírak-
csupa világos
nem kuszált
álamügyész
idegen vagy-
háborgattak
niát loptak.
kiverték az i-
törték az ang-
tek a brit tel-
Könyv-
leemeli a kö-
rálpoz az es-
a lelkiismeret-
év, három év-
igazságérzés-
a bécsi bírak-
lodia a törté-
legre, amely-
az most olya-
magától való-
től. Némely-
mintha érezn-
maga az álla-
nem tudtak,
kat teremtés-
nyen és ál-
a jogrendhez
san szigorua-
arról, hogy a-
tünetei a töm-
dilirium tú-
szervezeteket